

JAMHURI YA MUUNGANO WA TANZANIA
BARAZA LA MITIHANI LA TANZANIA
MTIHANI WA KUHITIMU KIDATO CHA NNE

015/2

ELIMU YA DINI YA KIISLAMU 2

(For Both School and Private Candidates)

Muda: Saa 3

MAJIBU

Mwaka: 2018

Maelekezo

1. Karatasi hii ina sehemu A, B, C na D zenye jumla ya maswali kumi na mbili.
2. Jibu maswali manne, swali moja kutoka kila sehemu
3. Kila swali lina alama 25.

maktaba.tetea.org

1. "Tuongoze katika njia iliyonyooka. Njia ya wale uliowaneemesha, sio ya wale waliokasirikiwa, wala ya wale waliopotea" (1:6-7).

(a) Kwa nini mwanadamu anahitaji mwongozo kutoka kwa Allah (s.w)? Toa sababu nne.

- i. Mwanadamu ana mapungufu ya kiakili na kiroho ambayo yanaweza kumfanya apotee bila mwongozo wa Mwenyezi Mungu.
- ii. Dunia imejaa changamoto na majaribu, hivyo mwongozo wa Mwenyezi Mungu humsaidia mwanadamu kufanikisha maisha yake ya kidunia na akhera.
- iii. Mwanadamu hajui kila kitu kuhusu maisha ya baadaye, hivyo Qur'an inampa mwanga wa jinsi ya kujiandaa kwa maisha ya baadaye.
- iv. Mwongozo wa Mwenyezi Mungu humsaidia mwanadamu kuishi kwa haki na uadilifu, akiepuka maovu na dhambi.

(b) Toa maelezo kuhusu waliooneemeshwa, waliokasirikiwa na waliopotea.

- i. Waliooneemeshwa: Hawa ni wale waliopokea neema ya Mwenyezi Mungu kama mitume, masahaba na waja wema waliomfuata Mwenyezi Mungu kwa uaminifu.
- ii. Waliokasirikiwa: Hawa ni wale waliopata elimu ya dini lakini wakakataa kuifuata, kama vile Wayahudi waliomuasi Mwenyezi Mungu baada ya kupewa Taurati.
- iii. Waliopotea: Hawa ni wale waliopotea njia ya kweli kwa sababu ya ujinga au kushikamana na ibada za kipagani, mfano Wakristo waliopotoka kwenye mafundisho sahihi ya Injili.

2. Andika tafsiri ya Suratul-Bayyinah, kisha chambua mafunzo manne yatokanayo na sura hiyo.

Tafsiri ya Suratul-Bayyinah:

- Wale waliokufuru miongoni mwa watu wa kitabu na washirikina hawataachwa mpaka iwafikie hoja iliyo wazi.
- Mtume kutoka kwa Mwenyezi Mungu, akisoma kurasa zilizotakasika.
- Ndani yake mna mafunzo sahihi.
- Wale waliokufuru miongoni mwa watu wa kitabu na washirikina watakuwa motoni milele. Hao ndio viumbe wabaya zaidi.
- Na wale waliomuamini Mwenyezi Mungu na kufanya matendo mema, hao ndio viumbe bora zaidi.
- Malipo yao kwa Mola wao ni bustani za milele, chini yake zinapita mito. Watadumu humo milele. Mwenyezi Mungu ameridhika nao na wao wameridhika naye.

Mafunzo manne yatokanayo na sura hii:

- i. Uislamu ni njia ya haki, na hoja ya wazi ni Qur'an na mafundisho ya Mtume Muhammad (s.a.w).
- ii. Kufanya matendo mema kunamweka mwanadamu katika nafasi ya kupata radhi za Mwenyezi Mungu na Peponi.
- iii. Kafiri na mshirikina ni viumbe waovu zaidi na wanalindwa motoni milele.
- iv. Bustani za milele ni zawadi kwa wale wanaomwamini Mwenyezi Mungu na kufanya matendo mema.

3. Madai ya kuhusishwa Mtume (s.a.w) na utunzi wa Qur'an yamewasilishwa kwa sura tofauti kama vile Qur'an ni:

(a) Mashairi aliyotunga Muhammad.

(b) Zao la njozi zilizovurugika.

(c) Kitabu kilichotungwa na Muhammad ili ajinufaishe kiuchumi.

Toa maelezo mafupi kuhusu madai hayo na kila dai toa hoja moja kuonesha udhaifu wake.

(a) Mashairi aliyotunga Muhammad: Qur'an haifuatani na mitindo ya kishairi ya Kiarabu ya wakati huo, na hata watunzi maarufu wa mashairi hawakuweza kuiga muundo wa Qur'an.

(b) Zao la njozi zilizovurugika: Qur'an ni sahihi na yenye mpangilio wa kipekee, kinyume na mawazo au njozi zisizo na mtiririko wa kimantiki.

(c) Kitabu kilichotungwa na Muhammad ili ajinufaishe kiuchumi: Mtume aliishi maisha ya unyenyekevu, akigawa mali zake kwa masikini na kuonyesha kuwa hakuwa na nia ya faida ya kidunia.

4. Jadili sababu tano zilizosababisha kutohitajika kuletwa Mtume mwingine baada ya Muhammad (s.a.w).

i. Ukamilifu wa Ujumbe: Qur'an ni ujumbe wa mwisho na kamili kutoka kwa Mwenyezi Mungu, unaojumuisha mafundisho yote yanayohitajika kwa maisha ya mwanadamu.

ii. Hadithi za Mtume: Muhammad (s.a.w) mwenyewe alitangaza kuwa yeye ndiye Mtume wa mwisho na hakuna mwingine atakayekuja baada yake.

iii. Hifadhi ya Qur'an: Mwenyezi Mungu ameahidi kulinda Qur'an dhidi ya mabadiliko, hivyo hakuna hitaji la wahyi mwingine.

iv. Mfano wa Maisha: Mtume Muhammad (s.a.w) aliweka mfano kamili wa maisha ya Kiislamu ambao unaweza kufuatwa na vizazi vyote.

v. Kuenea kwa Uislamu: Uislamu umeenea duniani kote na unakubalika kama dini ya mwisho inayokidhi mahitaji ya binadamu.

5. "Na walikuwa wakisema: Tutakapokufa na kuwa udongo na mifupa ndio tutafufuliwa?" (56:47).

(a) Waelimishe wenye shaka ya kufufuliwa. Tumia nukta tatu.

i. Mwenyezi Mungu ana nguvu za kuumba binadamu kwa mara ya kwanza, hivyo anaweza pia kuwafufua baada ya kufa.

ii. Uhai wa mimea baada ya mvua ni ushahidi wa jinsi Mwenyezi Mungu anavyorejesha uhai katika vilivyokufa.

iii. Wahyi wa Qur'an na mifano ya kihistoria, kama Nabii Uzair, ni ushahidi wa kufufuliwa kwa binadamu.

(b) Eleza taathira ya kuamini siku ya mwisho. Tumia nukta tatu.

i. Inamfanya mtu awe mwangalifu na matendo yake kwa sababu anajua atawajibika mbele ya Mwenyezi Mungu.

- ii. Inatia moyo kufanya matendo mema kwa kutarajia malipo ya Pepo na kuogopa adhabu ya Moto.
- iii. Inaweka usawa na haki katika jamii kwa kuhimiza maadili mema na uadilifu.

6. Kwa kutumia hoja sita, onsha udhaifu wa kubagua elimu katika mtazamo wa dini na dunia.

- i. Elimu ya kidini na ya kidunia inakamilishana kwani zote zinahitajika kwa ustawi wa maisha ya mwanadamu.
- ii. Kubagua elimu hupelekea ukosefu wa uelewa wa jumla kuhusu uumbaji na malengo ya maisha.
- iii. Elimu ya kidunia, kama sayansi, inaweza kusaidia kuelewa maajabu ya Mwenyezi Mungu.
- iv. Elimu ya kidini hutoa maadili yanayoweza kuongoza matumizi ya maarifa ya kidunia kwa njia nzuri.
- v. Mtazamo wa Kiislamu unasisitiza kujifunza elimu zote kama sehemu ya ibada.
- vi. Kubagua elimu kunaweza kusababisha mgawanyiko katika jamii kati ya wale wanaojua dini na wale wanaojua dunia.

7. Kwa kuzingatia nguzo za matamshi ndani ya swala, eleza mambo nane yanayodhihirisha kuwa lengo la swala halifikwi na wengi wanaoswali.

- i. Kutokuwa na khushuu: Watu wengi wanashindwa kuwa na unyenyekevu wa kweli wanaposwali.
- ii. Kutokuwa na nia safi: Baadhi hufanya swala kwa mazoea badala ya nia ya kumridhisha Mwenyezi Mungu.
- iii. Kutozingatia wakati: Swala hufanywa nje ya nyakati zilizowekwa, jambo linalokiuka misingi ya ibada.
- iv. Kufanya haraka: Swala hufanywa haraka bila kuzingatia utaratibu na umakini wa matamshi.
- v. Kukosa maarifa ya matamshi sahihi: Wengi hawajui matamshi sahihi ya swala na hukosea.
- vi. Kutoelewa maana ya maneno: Watu wengi hawafahamu maana ya wanachosoma, hivyo wanashindwa kufaidika kiroho.
- vii. Kukosa hali ya usafi: Swala hufanywa bila kuzingatia hali ya usafi wa mwili na mahali.
- viii. Kukosa mawasiliano ya kiroho: Watu hufanya swala kama kazi ya kimwili bila kuhisi uhusiano wa kiroho na Mwenyezi Mungu.

8. Chambua maeneo manne ya subira katika Uislamu.

- i. Subira katika ibada: Waumini wanapaswa kuwa na subira wanapotekeleza ibada kama kufunga, kuswali, na kutoa Zakat.
- ii. Subira katika taabu: Wakati wa matatizo au changamoto za maisha, waumini wanapaswa kuwa wavumilivu na kutarajia msaada wa Mwenyezi Mungu.
- iii. Subira dhidi ya dhambi: Waumini wanapaswa kuwa na subira kwa kuepuka vishawishi vya dhambi na kufanya mambo yaliyo halali.
- iv. Subira katika kujifunza: Kujifunza elimu na maarifa kunahitaji uvumilivu wa hali ya juu, jambo linalosisitizwa katika Uislamu.

9. "Wala msikaribie zinaa, hakika hiyo zinaa ni uchafu mkubwa na ni njia mbaya kabisa" (17:32). Kwa kuzingatia aya hii, bainisha madhara sita ya zinaa katika jamii.

- i. Uharibifu wa maadili: Zinaa huondoa heshima ya kijamii na kuharibu maadili ya familia.
- ii. Kuenea kwa magonjwa: Zinaa inachangia kuenea kwa magonjwa ya zinaa kama vile UKIMWI.
- iii. Kuvunja familia: Zinaa husababisha kuvunjika kwa ndoa na kusababisha madhara kwa watoto.

- iv. Kuleta watoto wa nje ya ndoa: Watoto wanaozaliwa nje ya ndoa mara nyingi hukosa malezi bora na upendo wa wazazi.
- v. Kukosa uaminifu: Zinaa huondoa uaminifu kati ya wanandoa, jambo linalosababisha migogoro na talaka.
- vi. Uchafuzi wa kizazi: Zinaa inachangia katika kupotea kwa maadili ya kijamii na kuharibu kizazi kijacho.

10. Kwa kutumia hoja sita, bainisha vitimbi vya wanafiki dhidi ya dola ya Kiislamu Madina, wakati wa uongozi wa Mtume (s.a.w).

- i. Kususia vita: Wanafiki walijitenga na Waislamu wakati wa vita, wakiondoka kwa makusudi ili kudhoofisha nguvu za jeshi la Kiislamu.
- ii. Kueneza uvumi: Wanafiki walieneza uvumi na fitna miongoni mwa Waislamu, wakisababisha mgawanyiko na kuondoa mshikamano wa kijamii.
- iii. Kushirikiana na maadui: Wanafiki walitoa siri za Waislamu kwa maadui wa Uislamu ili kuimarisha nafasi ya maadui hao dhidi ya dola ya Kiislamu.
- iv. Kujenga msikiti wa fitna: Wanafiki walijenga msikiti kwa lengo la kupanga njama dhidi ya Waislamu, lakini Mtume aliamuru ubomolewe.
- v. Kukataa kushirikiana: Wanafiki walikataa kushirikiana na Waislamu katika shughuli muhimu za kijamii na kiuchumi, wakionyesha upinzani wao kwa utawala wa Kiislamu.
- vi. Kuingia katika dini kwa sura: Wanafiki walijifanya kuwa Waislamu lakini kwa ndani walipanga njama za kuiharibu dini hiyo na dola yake.

11. Eleza mafunzo sita wanayopata Waislamu wa leo kutokana na hatua za Mtume (s.a.w) kulingania Uislamu kwa siri na kwa dhahiri.

- i. Umuhimu wa subira: Mtume alionyesha subira kubwa alipokuwa akilingania Uislamu, jambo linalowafundisha Waislamu wa leo kuvumilia changamoto wanaposhiriki shughuli za kidini.
- ii. Njia za hekima: Mtume alitumia hekima katika kufikisha ujumbe, jambo linalowahimiza Waislamu wa leo kutumia busara na mbinu sahihi wanapohubiri.
- iii. Kuanzia na watu wa karibu: Mtume alianza kuwahubiria watu wa familia yake, jambo linalowafundisha Waislamu kuanzia kuimarisha imani katika familia zao kabla ya jamii kwa ujumla.
- iv. Ushirikiano wa kiimani: Waislamu wanapaswa kujifunza umuhimu wa mshikamano wa kidini, kama ule ulioonyeshwa na masahaba waliomuunga mkono Mtume katika hatua zote za kueneza Uislamu.

v. Kuepuka migogoro ya mapema: Kufanya kwa siri mwanzoni kunawafundisha Waislamu umuhimu wa kuzuia migogoro isiyo ya lazima katika hatua za awali za miradi ya kidini au kijamii.

vi. Kujua wakati wa kubadilisha mbinu: Mtume alijua wakati wa kubadilisha kutoka ulinganizi wa siri hadi wa wazi, jambo linalowafundisha Waislamu kuwa na busara katika kupanga mikakati ya kidini.

12. "Mtume (s.a.w) hakuwa tu kiongozi wa dini bali pia alikuwa ni mwanasiasa mahiri". Jadili kauli hii kwa kutumia hoja sita.

i. Kuunda mkataba wa Madina: Mtume alianzisha mkataba wa Madina, ambao uliweka misingi ya mshikamano wa kijamii na wa kidini kati ya Waislamu, Wayahudi, na makabila mengine.

ii. Usimamizi wa haki: Alisimamia haki kwa kila mmoja bila upendeleo, akihakikisha kuwa jamii inaongozwa kwa uadilifu na maadili.

iii. Ushirikiano wa kidiplomasia: Mtume alituma wajumbe kwa viongozi wa mataifa mbalimbali ili kueneza ujumbe wa Kiislamu kwa njia ya amani.

iv. Kuimarisha uchumi: Alianzisha sheria za kibiashara zinazozuia riba na dhuluma, jambo lililochangia kuimarisha uchumi wa dola ya Kiislamu.

v. Uongozi wa kijeshi: Mtume aliongoza vita kadhaa kwa hekima na mipango madhubuti, akionyesha uwezo wake mkubwa wa kijeshi na mikakati.

vi. Kuanzisha mfumo wa sheria: Mtume alianzisha mfumo wa sheria za Kiislamu, ambao ulidhibiti maisha ya watu na kuhakikisha haki na nidhamu katika jamii.